

**NAVODILA O IZVAJANJU DEJAVNOSTI SODELOVANJA V OKVIRU
PRISTOPA LEADER V PROGRAMIH RAZVOJA PODEŽELJA ZA OBDOBJE
2014–2020**

**Osnutek 11. 10. 2013
Posodobljeno: 19. 11. 2014**

(Končna različica)

Opomba: Ta različica bo dodatno revidirana na podlagi rezultatov delovne skupine za sodelovanje v okviru pristopa LEADER, ki naj bi delovala v okviru Evropske mreže za razvoj podeželja

Kazalo

1. Uvod	3
1.1 Uvod v navodila	3
1.2 Predstavitev pristopa LEADER/CLLD v okviru EKSRP za obdobje 2014–2020	3
1.3 Razlogi za sodelovanje v okviru pristopa LEADER/CLLD	3
2. Pravna podlaga za dejavnosti sodelovanja v okviru pristopa LEADER	4
3. Pogoji za upravičenost v okviru EKSRP	5
3.1 Splošna načela	5
3.2 Vrste podpore.....	6
3.2.1 Pripravljalna tehnična podpora	6
3.2.2 Podpora za projekt sodelovanja	7
3.3 Finančni okvir podpore za sodelovanje	7
4. Postopki za izbor dejavnosti sodelovanja.....	8
4.1 Izbor pripravljalne tehnične podpore za sodelovanje	8
4.2 Izbor samih projektov sodelovanja	8
4.2.1 Izbor s strani lokalnih akcijskih skupin.....	9
4.2.2 Izbor s strani organov upravljanja	9
5. Posebne določbe za transnacionalno sodelovanje	10
6. Vloga mrež za podeželje (Evropska mreža za razvoj podeželja in nacionalne mreže za podeželje) v dejavnostih sodelovanja v okviru pristopa LEADER.....	11
7. Končna priporočila.....	12
PRILOGA 1 Referenčni dokumenti (obdobje 2014–2020)	13
PRILOGA 2 Oddelek 8.4 Navodil o lokalnem razvoju, ki ga vodi skupnost.....	14
PRILOGA 3 Obrazec za izmenjavo informacij	16

1. Uvod

1.1 Uvod v navodila

Namen teh navodil je pojasniti vlogo dejavnosti sodelovanja v okviru pristopa LEADER v programih razvoja podeželja za obdobje 2014–2020.

Ta navodila ne določajo novih zakonodajnih predpisov, temveč jih je treba obravnavati kot usmeritveni dokument. Vsekakor je razlaga zakonodaje Skupnosti na zadnji ravni naloga Sodišča Evropske unije.

Ta dokument dopolnjuje Navodila o lokalnem razvoju, ki ga vodi skupnost (CLLD), ki so jih objavili štirje generalni direktorati (GD) Evropske komisije, pristojni za sklade ESI¹, in v katerih so že predstavljene dejavnosti sodelovanja CLLD, kot je določeno v uredbi o skupnih določbah ter v posebnih predpisih za EKSRP² in ESPR³.

1.2 Predstavitev pristopa LEADER/CLLD v okviru EKSRP za obdobje 2014–2020

EKSRP bo v obdobju 2014–2020 podpiral projekte transnacionalnega sodelovanja in medregijskega sodelovanja, ki jih izvajajo lokalne akcijske skupine (LAS) v okviru izvajanja strategij lokalnega razvoja, izbranih v okviru pristopa CLLD/LEADER.

Podpora za sodelovanje je obvezen element ukrepa LEADER. Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine morata biti vključeni v programe razvoja podeželja. Na ravni lokalnih akcijskih skupin pa to ni obvezno, čeprav je priporočljivo. Posamezne lokalne akcijske skupine se lahko same odločijo, ali bodo razpoložljivo podporo za sodelovanje uporabile ali ne.

1.3 Razlogi za sodelovanje v okviru pristopa LEADER/CLLD

Sodelovanje **omogoča širitev lokalnih pogledov in prinaša v območje novo znanje za izboljšanje lokalnih strategij**. Hkrati lahko **spodbuja inovativni značaj lokalnih razvojnih ukrepov** ter prispeva k večji konkurenčnosti območja s krepitvijo zmogljivosti in novimi poslovnimi partnerji ter difuzijo inovacij, znanja in novih spretnosti.

Poleg potencialnih koristi medregijskega sodelovanja (znotraj države članice) **transnacionalno sodelovanje daje povečano evropsko dodano vrednost lokalnemu razvoju**.

Sodelovanje območja LAS z drugimi geografskimi območji je lahko **ključna komponenta vsake strategije lokalnega razvoja v okviru pristopa CLLD/LEADER ali dodatno sredstvo za to strategijo**. Razvija se lahko v fazah od izmenjave izkušenj do prenosa obetavnih praks v skupno dejavnost. Sodelovanje z drugimi območji, ki izvajajo pristop CLLD/LEADER, je lahko **strateško orodje, ki ga lahko lokalne akcijske skupine uporabijo za doseganje kritične mase, potrebne za nekatere projekte, ali za združevanje dopolnilnih virov ter strokovnega znanja in izkušenj**.

¹ Evropski strukturni in investicijski skladi.

² Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja.

³ Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo.

2. Pravna podlaga za dejavnosti sodelovanja v okviru pristopa LEADER

Sodelovanje v okviru pristopa LEADER temelji na različnih pravnih besedilih.

Uredba št. 1303/2013 (uredba o skupnih določbah):

Člen 32 *Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost*

2. Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost:

(d) se oblikuje ob upoštevanju lokalnih potreb in možnosti ter vključuje inovativne značilnosti v lokalnem okolju, mreženje in po potrebi sodelovanje.

Člen 34 *Lokalne akcijske skupine*

3. Naloge lokalnih akcijskih skupin so med drugim:

(f) izbira operacij in določitev zneska podpore ali, če je ustrezno, predložitev predlogov organu, pristojnemu za končno potrditev upravičenosti pred odobritvijo;

5. Pri dejavnostih sodelovanja lokalnih akcijskih skupin iz točke (c) člena 35(1) lahko naloge iz točke (f) odstavka 3 tega člena izvaja pristojni organ upravljanja.

Člen 35 *Podpora iz skladov ESI za lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost*

1. Podpora zadevnih skladov ESI za lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, zajema:

(c) pripravo in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine;

Uredba št. 1305/2013 (uredba EKSRP):

Člen 44 *Dejavnosti sodelovanja v okviru pristopa LEADER*

1. Podpora iz točke (c) člena 35(1) Uredbe (EU) št. 1303/2013 se odobri:

(a) projektom sodelovanja znotraj države članice (medregijsko sodelovanje) ali projektom sodelovanja med območji v različnih državah članicah ali z območji v tretjih državah (transnacionalno sodelovanje);

(b) pripravljalni tehnični podpori za projekte medregijskega in transnacionalnega sodelovanja, če lahko lokalne akcijske skupine dokažejo, da načrtujejo izvedbo konkretnega projekta.

2. Poleg drugih lokalnih akcijskih skupin sta lahko v okviru EKSRP partnerja lokalne akcijske skupine:

(a) skupina lokalnih javno-zasebnih partnerjev na podeželskem območju, ki izvaja lokalno strategijo razvoja v Uniji ali zunaj nje;

(b) skupina lokalnih javno-zasebnih partnerjev na nepodeželskem območju, ki izvaja lokalno strategijo razvoja.

3. Kadar projektov sodelovanja ne izberejo lokalne akcijske skupine, države članice vzpostavijo sistem tekočih prijav.

Države članice najpozneje dve leti od datuma odobritve njihovih programov razvoja podeželja objavijo nacionalne ali regionalne upravne postopke v zvezi z izborom projektov transnacionalnega sodelovanja in seznam upravičenih stroškov.

Pristojni organ odobri projekte sodelovanja najpozneje štiri mesece po datumu predložitve vloge za projekt.

4. Države članice o odobrenih projektih transnacionalnega sodelovanja obvestijo Komisijo.

Člen 52 *Evropska mreža za razvoj podeželja*

3. Naloge mreže so: [...]

(g) podpiranje nacionalnih mrež in pobud za transnacionalno sodelovanje ter izmenjave, ki zadevajo ukrepe in izkušnje na področju razvoja podeželja z mrežami v tretjih državah;

(h) posebej za lokalne akcijske skupine: [...]

(ii) sodelovanje z organi za mrežno povezovanje in tehnično podporo za lokalni razvoj, ki jih vzpostavijo ESRR, ESS in ESPR, glede svojih dejavnosti lokalnega razvoja in transnacionalnega sodelovanja.

Člen 54 *Nacionalna mreža za podeželje*

3. Podpora EKSRP v skladu s členom 51(3) se uporablja za: [...]

(b) pripravo in izvajanje akcijskega načrta, ki vključuje vsaj: [...]

(iii) dejavnosti za zagotavljanje usposabljanja in mrežnega povezovanja za lokalne akcijske skupine ter zlasti tehnične pomoči za medregijsko in transnacionalno sodelovanje, spodbujanje sodelovanja med lokalnimi akcijskimi skupinami in iskanje partnerjev za ukrep iz člena 53; [...].

3. Pogoji za upravičenost v okviru EKSRP⁴

3.1 Splošna načela

- Geografsko območje:

Geografsko območje možnih partnerjev, ki sodelujejo z lokalnimi akcijskimi skupinami v okviru EKSRP/LEADER, je navedeno v členu 44(2) uredbe EKSRP. V navedenem členu je zlasti določeno, da lahko lokalne akcijske skupine sodelujejo s partnerji iz držav **v Uniji in zunaj nje**. Partnerji iz Evropske unije so lahko iz **podeželskih in mestnih območij**, partnerji zunaj Evropske unije pa so lahko samo iz podeželskih območij.

Da bi se čim bolj izkoristile potencialne koristi sodelovanja, bi se morali organi upravljanja izogibati nepotrebnemu omejevanju geografskega območja sodelovanja. Čeprav lahko lokalne akcijske skupine sodelujejo s partnerstvi v mestnih območjih ali območjih zunaj EU, bodo do financiranja iz EKSRP upravičene samo operacije, ki zadevajo lokalne razvojne strategije/lokalne akcijske skupine, izbrane za podporo v okviru ukrepa CLLD/LEADER programa razvoja podeželja. Upoštevati je treba določbe o upravičenosti operacij glede na kraj, določene za sklade ESI (glej člen 70 uredbe o skupnih določbah), zlasti kar zadeva izdatke v tretjih državah.

- Vrste partnerjev

Organi upravljanja bi morali pri opredelitvi pravil za sodelovanje predvideti široko paleto potencialnih/možnih partnerjev, da bi se tako upoštevale različne oblike partnerstev, ki obstajajo na geografskih območjih v Uniji in zunaj nje. Zlasti ne bi smeli izključiti sodelovanja med lokalnimi akcijskimi skupinami in partnerstvi, ki niso lokalne akcijske skupine.

V členu 44(2) uredbe EKSRP je določeno, da je lahko poleg drugih lokalnih akcijskih skupin partner lokalne akcijske skupine v projektu sodelovanja v okviru pristopa LEADER „skupina lokalnih javnih in zasebnih partnerjev [...], ki izvaja lokalno strategijo razvoja“. To pomeni, da mora biti področje delovanja te skupine podobno področju delovanja lokalne akcijske skupine, vendar ni nujno, da izpolnjuje vse značilnosti iz člena 33 uredbe o skupnih določbah („Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost“).

Partnerji bi morali na začetku projekta sodelovanja podpisati sporazum, v katerem so jasno opredeljene naloge vsakega partnerja.

⁴ Evropska mreža za razvoj podeželja je v okviru portala „LEADER Gateway“ pripravila celovit vodnik za transnacionalno sodelovanje „LEADER Transnational Cooperation [TNC] Guide“, ki je lahko koristno orodje za pomoč pri pripravi posebnega pristopa za programsko sodelovanje. Objavila je tudi podatkovne liste, ki vsebujejo informacije za posamezne države članice o pravilih in postopkih transnacionalnega sodelovanja za obdobje 2007–2013: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/tnc_guide/en/tnc_guide_en.html

Poleg tega poročilo 3. ciljne skupine LEADER Evropske mreže za razvoj podeželja z naslovom Izvajanje ukrepa sodelovanja LEADER („Implementation of the LEADER cooperation measure“) vsebuje koristne elemente analize in priporočila: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/focus-groups/en/focus-group-3_en.html

Priporočljivo je, da partnerji vnaprej določijo glavna merila, ki se nanašajo na dejavnosti, ki se bodo izvajale, oziroma se o njih dogovorijo. Dogovorijo se lahko tudi o vrstah operacij, ki ne spadajo v področje projekta.

Poleg tega je pomembno, da se partnerji v projektu sodelovanja med seboj obveščajo o doseženem napredku v zvezi s projektom in morebitnih spremembah pri njegovem izvajanju, da bi se lahko izvedle potrebne prilagoditve za doseg medsebojno dogovorjenih ciljev projekta.

- Upravičenci projektov sodelovanja:

Za projekte sodelovanja je potrebna višja stopnja usklajevanja kot za običajne lokalne projekte. V številnih primerih imajo močno kolektivno ali ozemeljsko razsežnost. V takih primerih je smiselno, da je lahko končni upravičenec do podpore za projekt sodelovanja tudi sama lokalna akcijska skupina. To je izrecno dovoljeno v členu 34(4) uredbe o skupnih določbah.

- Vodilni partner

Za projekte sodelovanja ni obvezno, da se določi vodilni partner (ki se včasih imenuje usklajevalna lokalna akcijska skupina), vendar je to zelo priporočljivo. Če ni vodilnega partnerja, morajo biti naloge popolnoma jasno razdeljene med partnerje, raven zavezanosti pa mora biti zelo visoka in enaka.

Vloge in odgovornosti vodilnega partnerja bi morale običajno vključevati:

- usmerjanje in usklajevanje oblikovanja projekta, vključno s pripravo sporazuma o sodelovanju med partnerji;
- usklajevanje in spremljanje vlog za financiranje za vsakega partnerja;
- usmerjanje in usklajevanje izvajanja projekta in nalog, ki jih mora opraviti vsak partner (organizacija izmenjav, skupni učinki, itd.);
- spremljanje in sporočanje dosežkov in finančnega napredka.

Dodajo se lahko tudi druge vloge in odgovornosti v skladu s potrebami vsakega projekta sodelovanja.

Odgovornosti vodilnega partnerja morajo biti pokrite z višjimi proračunskimi sredstvi projekta kot za druge partnerje. To se lahko financira iz proračuna lokalne akcijske skupine ali proračuna programa za sodelovanje zadevnega partnerja ali s prispevkom drugih projektnih partnerjev.

3.2 Vrste podpore

3.2.1 Pripravljalna tehnična podpora⁵

V členu 35 (1)(c) uredbe o skupnih določbah je določeno: „Podpora zadevnih skladov ESI za lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, zajema: [...] pripravo in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine; [...]”

To pomeni, da je **pripravljalna tehnična podpora obvezen element** in bi jo bilo treba uvesti v vse programe razvoja podeželja **za celotno programsko obdobje**. Taka predrazvojna podpora je že bila predvidena v številnih programih v obdobju 2007–2013 in celo v okviru pristopa Leader+, vendar je zdaj postala obvezen element podpore za

⁵ Člen 44(1)(b) Uredbe (EU) št. 1305/2013.

sodelovanje. Namen je spodbuditi koriščenje dejavnosti sodelovanja lokalnih akcijskih skupin.

Upravičeni stroški v okviru pripravljalne tehnične podpore lahko vključujejo na primer:

- stroške, povezane s sestanki s potencialnimi partnerji (stroški potovanja, bivanja, tolmačev itd.);
- predrazvojne stroške projekta (npr. udeležba na dogodkih, študija izvedljivosti projekta, svetovanje za določena vprašanja, stroški prevodov, stroški dodatnega osebja).

Vendar je težko predvideti vse dejavnosti, ki so lahko potrebne za zadovoljitev posameznih potreb lokalne akcijske skupine pri pripravi projekta sodelovanja. Zato se močno priporoča, da **opis upravičenih stroškov v programu razvoja podeželja ne vsebuje preveč omejitev**.

Pripravljalna tehnična podpora se lahko odobri samo, če lokalna akcijska skupina dokaže, da načrtuje izvedbo konkretnega projekta. To pomeni, da mora opredeliti vsaj cilje in značilnosti načrtovanega projekta. Vendar **prejemanje pripravljalne tehnične podpore ne vključuje obveznosti, da je treba pozneje tak projekt izvesti**, če se to na primer izkaže za neizvedljivo. Pripravljalna podpora je upravičena tudi, če se projekt ne izvede, od lokalnih akcijskih skupin pa se ne bi smelo zahtevati, da povrnejo sredstva.

S tehnično **pripravljalno podporo se ne bi smeli financirati izdatki po tem, ko je partnerstvo v projektu sodelovanja vzpostavljeno** na podlagi sporazuma, saj se mora pripravljalna podpora že po definiciji izvesti pred samim projektom sodelovanja.

Organi upravljanja se lahko odločijo, da bodo določili zgornjo mejo pripravljalne tehnične podpore, pri čemer lahko sami izberejo ustrezen pristop in merila (npr. fiksni znesek za vsako lokalno akcijsko skupino ali vlogo, itd.).

3.2.2 Podpora za projekt sodelovanja⁶

Podpora EKSRP se lahko uporabi tudi za financiranje dejavnosti samega projekta sodelovanja.

Projekt sodelovanja bi moral biti **konkretna dejavnost z jasno opredeljenimi rezultati ali učinki**, ki prinašajo koristi za zadevna območja. Projekti so lahko usmerjeni v široko paleto dejavnosti. Zajemajo lahko na primer krepitev zmogljivosti in prenos izkušenj o lokalnem razvoju prek na primer skupnih publikacij, seminarjev za usposabljanje in ureditev za tesno medinstitucionalno sodelovanje (kot so izmenjave programskih vodij in osebja), ki omogočajo sprejetje skupnih ali podobnih metodoloških pristopov in načinov dela ali skupno oziroma usklajeno razvojno delo.

Merila za upravičenost se lahko določijo v strategiji lokalnega razvoja ali na ravni programa v skladu z izbranim načinom izbora (glej 4.2.1 in 4.2.2 spodaj). Za merila bi se moral uporabiti enak pristop, kot se uporablja za projekte, ki se izvajajo v okviru strategije lokalnega razvoja („lokalni projekti“)⁷.

3.3 Finančni okvir podpore za sodelovanje

V okviru vsakega programa razvoja podeželja je treba določen znesek proračunskih sredstev v ukrepu LEADER rezervirati za dejavnosti sodelovanja. S tem se lokalnim

⁶ Člen 44(1)(a) Uredbe (EU) št. 1305/2013.

⁷ Člen 35(1)(b) Uredbe (EU) št. 1303/2013.

akcijskim skupinam zagotovi izvedljivost takih projektov. Proračunska sredstva za sodelovanje morajo biti navedena v preglednicah o finančnih učinkih programa razvoja podeželja.

Kadar izbor projektov sodelovanja opravijo lokalne akcijske skupine, bi jim bilo treba povezana proračunska sredstva predhodno dodeliti skupaj z dodelitvijo za izvajanje lokalnih projektov. Če se dejavnosti sodelovanja upravljajo centralno, lokalne akcijske skupine zanje nimajo predhodno dodeljenih proračunskih sredstev in zaprosijo za podporo na podlagi projekta v okviru razpisov, ki jih organizira organ upravljanja.

Izkušnje so pokazale, da je za razvoj projektov sodelovanja potreben čas. Zato je tudi priporočljivo, da se za sodelovanje zagotovijo proračunska sredstva za nacionalno **sofinanciranje** v celotnem obdobju financiranja.

Kategorije stroškov:

Poleg **stroškov, ki jih ima vsak partner** v projektu sodelovanja, bi moral biti upravičen tudi delež v **skupnih stroških**, ki nastanejo v okviru dejavnosti sodelovanja. Skupni stroški so tisti stroški, ki jih morajo partnerji deliti (npr. za skupno spletišče ali brošuro).

Da ne bi nastale nepotrebne ovire za lokalne akcijske skupine, si je treba na nacionalni ravni prizadevati, da se uskladijo možne kategorije stroškov v nacionalnih smernicah ali zakonodaji ter zlasti, da se jasno opredelijo neupravičene kategorije stroškov.

4. Postopki za izbor dejavnosti sodelovanja

4.1 Izbor pripravljalne tehnične podpore za sodelovanje

Da bi se olajšal začetek sodelovanja, je priporočljivo, da se izvede poseben postopek za pripravljalne tehnične podpore, ločen od postopka izbora samih projektov sodelovanja.

Izbor pripravljalne tehnične podpore se lahko izvede:

- a) na podlagi upravnega postopka izbora – nepovratna sredstva se dodelijo izbranim lokalnim akcijskim skupinam na podlagi predložitve vloge organu upravljanja; ali
- b) na podlagi lokalnega postopka izbora, ki ga izvedejo lokalne akcijske skupine z uporabo dela proračunskih sredstev, dodeljenih za izvajanje njihove strategije lokalnega razvoja.

4.2 Izbor samih projektov sodelovanja

V skladu s členom 34 (uredba o skupnih določbah) lokalna akcijska skupina izbere projekte, ki se bodo izvajali v okviru strategije lokalnega razvoja. Po drugi strani lahko z odstopanjem od člena 34(3)(f) uredbe o skupnih določbah projekte sodelovanja v nekaterih primerih izbere organ upravljanja.

Obstajata torej dva načina izbora projektov: izbor s strani lokalne akcijske skupine in izbor s strani organa upravljanja (glej 4.2.1 in 4.2.2 spodaj). Mogoče je tudi v okviru enega programa hkrati uporabiti oba načina izbora projektov sodelovanja.

Pristojni organi bi morali dejavno prispevati k zmanjšanju zamud pri odločanju; uspeh projektov sodelovanja je nedvomno odvisen od hitre obravnave vlog različnih partnerjev v projektu sodelovanja. Odločitev o dodelitvi sredstev bi bilo treba sprejeti v štirih mesecih od datuma predložitve projekta (tretji odstavek člena 44(3) uredbe EKSRP). Ta rok bi moral veljati tudi za projekte sodelovanja, ki jih izberejo lokalne akcijske skupine.

Države članice bi morale zagotoviti, da razlike v postopkih izbora in rokih lokalnih akcijskih skupin ne odvrnejo od sodelovanja. Poleg hitrega postopka odločanja se na primer priporoča, da organi upravljanja poiščejo načine za začasno odobritev projektov sodelovanja na svojem ozemlju, pri čemer morajo drugi organi upravljanja odobriti partnerje v razumnem roku. To naj bi olajšalo izvajanje projektov, ki jih morajo odobriti različne nacionalne ali regionalne uprave.

4.2.1 Izbor s strani lokalnih akcijskih skupin

Kadar je sodelovanje vključeno v strategijo lokalnega razvoja lokalne akcijske skupine kot ena njenih prednostnih nalog, lokalna akcijska skupina izbere projekte sodelovanja. Pri tem modelu izvajanja se pristop od spodaj navzgor uporablja tudi za sodelovanje.

V idealnem primeru in da bi se čim bolj držali načel CLLD/LEADER, je zelo priporočljivo, da lokalne akcijske skupine vključijo dejavnosti sodelovanja v svojo strategijo lokalnega razvoja. To ima lahko obliko posebnih dejavnosti sodelovanja ali celovite strategije sodelovanja, odvisno od potreb, opredeljenih v analizi prednosti in pomanjkljivosti ter priložnosti in nevarnosti.

Lokalna akcijska skupina izrazi namen sodelovanja na področju(-ih), ki ga (jih) pokriva njena strategija; vendar ni nujno, da natančno opredeli partnerje (npr. ker bodo ti morda pozneje morali biti izbrani za financiranje LEADER v okviru svojih programov razvoja podeželja). Lokalna akcijska skupina predvidi sodelovanje v svojem akcijskem in finančnem načrtu (ki ju je mogoče po potrebi prilagoditi glede na rezultate postopka spremljanja in vrednotenja).

V tem primeru se proračunska sredstva za sodelovanje dodelijo lokalni akcijski skupini skupaj z dodelitvijo za izvajanje strategije lokalnega razvoja. Lokalna akcijska skupina izbere svoje projekte sodelovanja kot vse druge projekte v okviru strategije lokalnega razvoja. Vloga vključenih organov je zato prav tako enaka kot pri vseh drugih projektih, čeprav je verjetno treba izvesti več korakov, ker so lahko partnerji v projektu odvisni od odobritve drugega organa.

Vendar je mogoče pravico lokalnih akcijskih skupin, da izberejo projekte sodelovanja, odstopiti tudi organom upravljanja, ker to niso le lokalni projekti, temveč projekti, ki imajo širši teritorialni vpliv. Organu upravljanja se zato lahko zdi pomembno usmerjati postopek z objavljanjem razpisov za projekte, ustanovitvijo komisije za izbor projektov sodelovanja in opredelitvijo enotnih meril, vključno s tematskim pristopom za vse lokalne akcijske skupine na območju programa.

Številne države članice so ta pristop uporabile že v več generacijah LEADER (glej primere v tekočem obdobju⁸). Taka možnost ne bi smela preprečiti lokalnim akcijskim skupinam, da izberejo projekte sodelovanja, skladne z njihovo strategijo. Prav tako ne bi smela odpraviti ali oslabiti narave projektov, ki temelji na pristopu od spodaj navzgor.

4.2.2 Izbor s strani organov upravljanja

Kadar izbor projektov sodelovanja opravijo organi upravljanja, je treba vzpostaviti sistem „tekočih“ prijav (člen 44(3) uredbe EKSRP). To obveznost je treba razumeti v smislu, da če se izbor projektov organizira na podlagi razpisov, bi ti morali biti trajno odprti v

⁸ Glej „TNC Member States rules & procedures 2007-2013“ (Pravila in postopki transnacionalnega sodelovanja za države članice za obdobje 2007–2013) na spletišču Evropske mreže za razvoj podeželja: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/tnc_guide/member-states-tnc-rules-and-procedures/en/member-states-tnc-rules-and-procedures_en.html

celotnem obdobju, ali pa bi morali biti vsaj trije do štirje razpisi na leto, da bi se tako zagotovil stalen dostop do tovrstne podpore.

Vsekakor bi bilo treba razpise organizirati dovolj pogosto, da se ne ovira izvajanja projektov, v katere so vključeni partnerji, ki izhajajo iz območij, zajetih v različnih programih (glej oddelek 5 spodaj in tudi Prilogo 2: Navodila o lokalnem razvoju, ki ga vodi skupnost, oddelek 8.4). Glede na čas, potreben za izbor projektov sodelovanja, se organe upravljanja spodbuja, naj poiščejo načine za uskladitev zaključka postopka izbora ob koncu programa.

Poleg tega bi moral organ upravljanja partnerjem in drugim organom upravljanja sporočiti, ali je bil projekt odobren ali ne. Ta izmenjava informacij je potrebna, ker se lahko izvajanje projekta (npr. izplačila) začne le, če so bili dokončani vsi povezani postopki.

Kot je navedeno zgoraj, bi morali organi upravljanja zagotoviti hiter postopek odločanja, poleg tega pa se jih spodbuja, naj poiščejo načine za začasno odobritev projektov sodelovanja na svojem ozemlju, pri čemer morajo drugi organi upravljanja odobriti partnerje v razumnem roku. Taki ukrepi naj bi olajšali izvajanje projektov, ki jih morajo odobriti različne nacionalne ali regionalne uprave.

5. Posebne določbe za transnacionalno sodelovanje

Uredba EKSRP vsebuje določbe, ki naj bi posebej okrepile izvajanje projektov transnacionalnega sodelovanja in zmanjšale znana ozka grla, povezana z dejstvom, da mora vsak projekt odobriti več organov upravljanja iz različnih držav članic.

Člen 44 uredbe EKSRP vsebuje več pomembnih obveznosti za organe upravljanja glede upravljanja transnacionalnega sodelovanja, ki so predstavljene spodaj. (Glej tudi oddelek 6 glede obveznosti Evropske mreže za razvoj podeželja in nacionalne mreže za podeželje, kar zadeva tehnično podporo za transnacionalno sodelovanje.)

- **„Države članice najpozneje dve leti od datuma odobritve njihovih programov razvoja podeželja objavijo nacionalne ali regionalne upravne postopke v zvezi z izborom projektov transnacionalnega sodelovanja in seznam upravičenih stroškov“** (drugi odstavek člena 44(3) uredbe EKSRP).

To naj bi vsem zainteresiranim stranem pomagalo zagotoviti javno dostopen pregled vseh teh postavk. To je zlasti pomembno za lokalne akcijske skupine, ki morajo za vzpostavitev projekta transnacionalnega sodelovanja razumeti ne le pravila za transnacionalno sodelovanje v svojem programu razvoja podeželja, temveč tudi pravila, ki veljajo za vse partnerje v projektu sodelovanja.

Priporočljivo je tudi, da se izmenjajo izkušnje o različnih vrstah pravil, da bi se dosegli podobni pristopi. To je zlasti pomembno za države članice, med katerimi se lahko na podlagi izkušenj iz obdobja 2007–2013 pričakuje veliko projektov transnacionalnega sodelovanja. Kot navdih se lahko uporabijo podatkovni listi o transnacionalnem sodelovanju za vsako državo članico, objavljeni na spletišču Evropske mreže za razvoj podeželja za obdobje 2007–2013. Pričakuje se, da bo Evropska mreža za razvoj podeželja na podoben način zbirala in objavljala informacije za obdobje 2014–2020.

- **„Pristojni organ odobri projekte sodelovanja najpozneje štiri mesece po datumu predložitve vloge za projekt“** (tretji odstavek člena 44(3) uredbe EKSRP).

Da bi se olajšalo izvajanje projektov, za katere je potrebna odobritev s strani različnih nacionalnih ali regionalnih uprav, bi morale države članice zagotoviti hiter postopek odločanja, da razlike v postopkih izbora in rokih ne bi odvrnile lokalnih akcijskih

skupin od sodelovanja. V uredbi so štirje meseci najdaljši sprejemljiv čas za sprejetje odločitve o vlogi za projekt sodelovanja.

Priporoča se, da organi upravljanja poiščejo načine za začasno odobritev projektov sodelovanja na svojem ozemlju, pri čemer morajo drugi organi upravljanja odobriti partnerje v razumnem roku.

- **„Države članice o odobrenih projektih transnacionalnega sodelovanja obvestijo Komisijo“** (člen 44(4) uredbe EKSRP).

Ta določba ima dva cilja: zagotoviti nadaljnje spremljanje transnacionalnega sodelovanja na evropski ravni (pri čemer Komisija zagotavlja združene informacije o odobritvah) in ponuditi platformo za izmenjavo informacij med državami članicami, vključenimi v isti projekt transnacionalnega sodelovanja.

Ker ni usklajenega postopka odobritve, se obveznost uradne obvestitve nanaša na vsako posamezno odobritev. Nacionalne mreže za podeželje lahko organom upravljanja pomagajo pri zbiranju potrebnih informacij in nadaljnjem spremljanju. Evropska mreža za razvoj podeželja lahko pomaga v okviru svojih nalog (člen 52(3)(g) uredbe EKSRP⁹) z razširjanjem in objavljanjem informacij (glej tudi oddelek 6 spodaj).

Uradno obvestilo se izvede prek sistema SFC 2014¹⁰. (Za osnutek obrazca za poročanje glej Prilogo 3.) Podrobnejše informacije o tem postopku bodo pravočasno na voljo. Kar zadeva periodičnost uradnih obvestil, se priporoča tekoče obveščanje.

Izkušnje iz obdobja 2007–2013 so pokazale, da nekatere države članice ne želijo predložiti uradnih obvestil, če nimajo vseh podatkov, ki se zahtevajo v obrazcu. Ker pa je eden glavnih ciljev omogočiti hitro izmenjavo informacij, so države članice pozvane, naj uradno prigrasijo odobritve, čeprav obrazec ni v celoti izpolnjen. Dejstvo, da se obrazec predloži prek sistema SFC, ne pomeni nobenih negativnih posledic za državo članico, če obrazec prvič ni popolnoma izpolnjen. V sistemu SFC bi bilo treba dopolniti morebitne manjkajoče informacije, ko so na voljo.

6. Vloga mrež za podeželje (Evropska mreža za razvoj podeželja in nacionalne mreže za podeželje) v dejavnostih sodelovanja v okviru pristopa LEADER

V uredbi EKSRP so našteve naloge, ki jih morajo izpolnjevati Evropska mreža za razvoj podeželja in nacionalne mreže za podeželje. Obe vrsti mrež imata posebno vlogo glede splošne podpore in posebne tehnične podpore, ki se zagotavljata lokalnim akcijskim skupinam na področju sodelovanja v okviru pristopa LEADER.

Evropska mreža za razvoj podeželja ima jasno pooblastilo, da v zvezi s tem podpira transnacionalne pobude in nacionalne mreže za podeželje. Poleg tega bo sodelovala s telesi za mrežno povezovanje in tehnično podporo za CLLD, ki jih vzpostavijo drugi skladi ESI, tudi posebej glede transnacionalnega sodelovanja (glej člen 52(3)(g) in (h)(ii) uredbe EKSRP).

Naloge nacionalnih mrež za podeželje na področju sodelovanja so posebej osredotočene na zagotavljanje tehnične pomoči in spodbujanje dejavnosti sodelovanja med lokalnimi akcijskimi skupinami. To se lahko doseže prek različnih usposabljanj in orodij

⁹ Člen 52(3). Naloge mreže so: [...] podpiranje nacionalnih mrež in pobud za transnacionalno sodelovanje ter izmenjave, ki zadevajo ukrepe in izkušnje na področju razvoja podeželja z mrežami v tretjih državah; [...].

¹⁰ <http://ec.europa.eu/sfc/en/index-page>.

informacijske tehnologije, vključuje pa lahko tudi zagotavljanje individualnega ali skupinskega svetovanja ali mentorstva (glej člen 54(3)(b)(iii) uredbe EKSRP).

7. Končna priporočila

Države članice bi lahko spodbudile sodelovanje v okviru lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (CLLD) tako, da bi v svojih postopkih izbora dale prednost lokalnim akcijskim skupinam, ki so v svoje strategije lokalnega razvoja vključile sodelovanje. Lahko bi na primer določile kakovost predlogov lokalnih akcijskih skupin za sodelovanje kot merilo pri izboru njihovih strategij.

Ker v sistemu deljenega upravljanja ni mogoče vseh pravil uskladiti na evropski ravni, je priporočljivo tudi, da se prizadeva postopke in opredelitve v zvezi s sodelovanjem v okviru pristopa LEADER čim bolj uskladiti na ravni držav članic. To zlasti velja, kar zadeva medregijsko sodelovanje znotraj držav članic z regionalnimi programi razvoja podeželja, pa tudi med državami članicami, vključenimi v transnacionalno sodelovanje. Spodaj navedeni referenčni dokumenti se lahko uporabijo kot pomoč v zvezi s tem.

Upoštevati bi bilo treba, da je sodelovanje v okviru pristopa LEADER posebno orodje za lokalne akcijske skupine, ki izvajajo strategijo lokalnega razvoja. Druga orodja za teritorialno sodelovanje, ki jih ponujajo skladi ESI, zlasti programi cilja evropsko teritorialno sodelovanje (ETS), ki jih financira Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), so lahko dopolnilna sredstva in ustvarjajo sinergije, pri čemer je vedno treba upoštevati morebiten različen obseg in razsežnost projektov, ki se izvajajo.

PRILOGA 1 Referenčni dokumenti (obdobje 2014–2020)

Referenčni dokumenti (obdobje 2014–2020):

- **Guidance on Community-led Local Development in European Structural and Investment Funds** (Navodila za izvajanje lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost v okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov) (različica iz junija 2014): oddelek 8.4 (projekti sodelovanja) http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_community_local_development.pdf
- **Guidance on Community-led Local Development for local actors** (Navodila za lokalne akterje o lokalnem razvoju, ki ga vodi skupnost) http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors.pdf
- **Dokument o ukrepih LEADER** (na voljo na spletni strani CIRCA)

Referenčni dokumenti (obdobje 2007–2013):

- Guide for the implementation of the Measure Cooperation under the LEADER axis of Rural Development Programmes 2007-2013 (Priročnik za izvajanje ukrepa sodelovanja v okviru osi LEADER programov razvoja podeželja 2007–2013) (vključuje tudi metodološke elemente). Na voljo na spletnem naslovu: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/en/transnational-cooperation_en.html
- 3. ciljna skupina Evropske mreže za razvoj podeželja: „Implementation of the cooperation measure in LEADER“ (Izvajanje ukrepa sodelovanja v okviru pristopa LEADER), poročilo pododboru LEADER z dne 20. maja 2010: <http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/fms/pdf/BEE357F9-BDB7-6912-A6AE-581D81990191.pdf>
- Glede metodoloških vidikov transnacionalnega sodelovanja glej oddelek LEADER TNC na spletišču Evropske mreže za razvoj podeželja („Practical information and tools on how to set-up and to implement Transnational cooperation projects“ – Praktične informacije in orodja o vzpostavitvi in izvajanju projektov transnacionalnega sodelovanja): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/en/transnational-cooperation_en.html
- ENRD Final Report on the State-of-Play of the implementation of Rural Development Programme Measure 421 in the EU-27 (Končno poročilo Evropske mreže za razvoj podeželja o izvajanju ukrepa 421 v okviru programa razvoja podeželja v EU 27) (maj 2014): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/leader-gateway/Measure_421_State_of_play_FINAL_May_2014.pdf
- NRN Guidebook (Vodnik za nacionalne mreže za podeželje), poglavje III, oddelek 3.6: Technical assistance for Transnational Cooperation (TNC) and inter-territorial cooperation (Tehnična pomoč za transnacionalno in medregijsko sodelovanje) (2014): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/guidebook/3.6.pdf

PRILOGA 2 Oddelek 8.4 Navodil o lokalnem razvoju, ki ga vodi skupnost.

„8.4 Projekti sodelovanja

Skladi lahko v okviru CLLD financirajo pripravo in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalnih akcijskih skupin.

V uredbah EKSRP in ESPR so posebej opredeljeni obseg in pravila sodelovanja za lokalne akcijske skupine v okviru pristopa LEADER in lokalne akcijske skupine za ribištvo v okviru ESPR. Podpora bo tako kot v obdobju 2007–2013 na voljo za izvajanje medregijskih in transnacionalnih projektov. Poleg tega se lahko podpre pripravljalna tehnična podpora (npr. stroški sestankov potencialnih partnerjev, študij itd.), če lokalne akcijske skupine dokažejo, da pripravljajo izvajanje projekta sodelovanja.

Zaradi poenostavitve in doslednosti se zelo priporoča uporaba enakih pravil za Evropski sklad za regionalni razvoj in Evropski socialni sklad.

Lokalnim akcijskim skupinam za podeželje in lokalnim akcijskim skupinam za ribištvo je zdaj izrecno dovoljeno sodelovati ne le s partnerji, ki izvajajo strategijo lokalnega razvoja na podeželskih in ribiških območjih, kot je to veljalo v obdobju 2007–2013, temveč tudi z lokalnimi javno-zasebnimi partnerstvi na drugih vrstah območij, ki izvajajo lokalno razvojno strategijo. Mogoče bo tudi sodelovanje z lokalnimi javno-zasebnimi partnerstvi, ki so zunaj meja EU, pri čemer EKSRP omejuje to možnost na partnerje na podeželskih območjih, ESPR pa ne omejuje vrst območij, ki so upravičena.

Ta priložnost bi lahko na primer spodbudila sinergije med lokalnimi skupinami, ki vodijo ločene strategije, vendar so v (delno) istem območju (npr. podeželsko-mestna, podeželsko-ribiška ali mestno-ribiška). Lokalne akcijske skupine bi imele poleg izmenjave izkušenj in vzajemnega učenja koristi od razvoja sodelovanja na področju pomembnih tem, ki se bolje obravnavajo v večjem obsegu.

Izkušnje s pristopom LEADER in osjo 4 ESR kažejo, da je lokalna akcijska skupina/lokalna akcijska skupina za ribištvo v številnih primerih upravičenka projektov sodelovanja, ker jih je težje oblikovati in upravljati kot lokalne projekte.

Kar zadeva upravljanje projektov sodelovanja, obstajata dve možnosti (ki temeljita na izkušnjah pristopa LEADER):

8.4.1 Izbor projektov sodelovanja s strani lokalnih akcijskih skupin

Pri prvi možnosti je sodelovanje vključeno v strategije lokalnega razvoja, sredstva za sodelovanje (ki pokrivajo pripravljalno podporo in projekte) pa se dodelijo hkrati z lokalnim proračunom. Lokalne akcijske skupine izberejo projekte sodelovanja enako kot lokalne projekte.

8.4.2 Izbor projektov sodelovanja s strani organov upravljanja

Ker so projekti sodelovanja zahtevnejši glede oblikovanja in upravljanja, se nekatere države članice lahko odločijo izbor teh projektov prepustiti organu upravljanja, poleg tega pa organizirajo razpise za pripravljalno tehnično podporo za te projekte. To je treba razumeti kot izjemo od pristopa od spodaj navzgor.

V tem primeru morajo organi upravljanja, kar zadeva EKSRP, vzpostaviti sistem tekočih prijav. Odločitve o dodelitvi sredstev bi bilo treba sprejeti v štirih mesecih od datuma predložitve projekta. Če se izbor projektov organizira na podlagi razpisov, je priporočljivo objaviti vsaj tri do štiri razpise na leto, da se zagotovi podobna hitrost odobritev vseh organov upravljanja, vključenih v projekt sodelovanja. Vsekakor bi bilo treba razpise

organizirati dovolj pogosto, da se ne ovira izvajanja projektov, v katere so vključeni partnerji, ki izhajajo iz območij, zajetih v različnih programih.

Da bi se olajšalo izvajanje projektov, za katere je potrebna odobritev različnih nacionalnih ali regionalnih uprav, bi morale države članice/regije sprejeti ustrezne določbe za zagotovitev, da razlike v postopkih izbora in rokih ne bi lokalnih akcijskih skupin odvrnile od sodelovanja.

Kar zadeva transnacionalno sodelovanje, so v skladu z EKSRP in ESPR za države članice predvidene naslednje obveznosti s ciljem podpreti celotno izvajanje teh projektov:

Upravni postopki in seznam upravičenih stroškov morajo biti objavljeni.

Poleg tega mora država članica redno obveščati Komisijo o odobritvah vseh transnacionalnih projektov. Komisija bo za EKSRP vzpostavila sistem izmenjave informacij, ki bo vključenim organom omogočil pregled nad postopkom odobritve projekta v različnih državah članicah.“

PRILOGA 3 Obrazec za izmenjavo informacij

OBRAZEC ZA IZMENJAVO INFORMACIJ ZA PROJEKTE TRANSNACIONALNEGA SODELOVANJA	
1. Osnovne informacije o projektu	
1.1 Naslov projekta sodelovanja (vključno s kratico, če je ustrezno) [v angleščini]*:	
1.2 Trajanje dejavnosti, predvidenih v okviru projekta sodelovanja*: 1.2.1 Datum začetka: 1.2.2 Datum zaključka:	
1.3 Pripravljalna tehnična podpora [zagotovi se ločeno za vsakega partnerja]*: Ali je bila za projekt sodelovanja zagotovljena pripravljalna tehnična podpora? Da ☐ Ne ☐	
1.4 Teme/ključne besede projekta [spustni meni]*	
1.5 Celotni stroški v življenjski dobi projekta sodelovanja (v EUR)*: od tega EKSRP: drugi javni prispevek: zasebni prispevek: Če so bila zbrana druga sredstva, jih navedite:	
1.6 Dodatne informacije (ali spletišče projekta) [navedite kratek opis projekta]:	
2. Informacije o partnerjih v projektu sodelovanja	
2.1 Podrobni podatki o LAS 1*:	
2.1.1 Uradno ime LAS [spustni meni]: 2.1.1.1 Vodilni partner: Da ☐ Ne ☐	
2.1.2 Kontaktna oseba LAS za sodelovanje 2.1.2.1 Ime: 2.1.2.2 Naslov kontaktne osebe: 2.1.2.3 Telefonska št.: 2.1.2.4 E-naslov: 2.1.2.5 Jeziki, ki jih kontaktna oseba govori/razume:	
2.1.3 Datum odobritve projekta:	
2.2 Podrobni podatki o LAS 2:	
2.2.1 Uradno ime LAS [spustni meni]: 2.2.1.1 Vodilni partner: Da ☐ Ne ☐	
2.2.2 Kontaktna oseba LAS za sodelovanje 2.2.2.1 Ime: 2.2.2.2 Naslov kontaktne osebe: 2.2.2.3 Telefonska št.: 2.2.2.4 E-naslov: 2.2.2.5 Jeziki, ki jih kontaktna oseba govori/razume:	
2.2.3 Datum odobritve projekta:	
2.3 Podatki o drugih partnerjih [če partner ni lokalna akcijska skupina]:	
2.3.1 Uradno ime partnerja:	
2.3.2 Ime kontaktne osebe za sodelovanje 2.3.2.1 Ime: 2.3.2.2 Naslov kontaktne osebe:	

<p>2.3.2.3 Telefonska št.:</p> <p>2.3.2.4 E-naslov:</p> <p>2.3.2.5 Jeziki, ki jih kontaktna oseba govori/razume:</p>
<p>3. Pristojni organ upravljanja 1 (podatki o kontaktni osebi):</p> <p>3.1 Program za razvoj podeželja [spustni meni]*:</p> <p>3.2 Ime:</p> <p>3.3 Naslov kontaktne osebe:</p> <p>3.4 Telefonska št.:</p> <p>3.5 E-naslov:</p>
<p>4. Pristojni organ upravljanja 2 (podatki o kontaktni osebi):</p> <p>4.1 Program za razvoj podeželja [spustni meni]*:</p> <p>4.2 Ime:</p> <p>4.3 Naslov kontaktne osebe:</p> <p>4.4 Telefonska št.:</p> <p>4.5 E-naslov:</p>
<p>5. Status projekta*:</p> <p>5.1 V teku:</p> <p>5.2 Preklican:</p> <p>5.3 Dokončan:</p>

* obvezno